

KLIIMAMINISTEERIUM

Lauri Hussar
Riigikogu juhatus

Teie 13.06.2026 nr 2-3/15-562

Meie 15.07.2026 nr 1-14/26/2360-2

Vastus Riigikogu liikme Aleksandr Tšaplõgini kirjalikule
küsimusele energeetika- ja keskkonnaministrile (KK 562)
(Tuumajaamade rajamise kohta)

Austatud Lauri Hussar

Täna Riigikogu liiget esitatud küsimuste eest, mis puudutavad Eesti tuumaenergia programmi arengut ja sellega seotud finants-, menetlus- ning läbipaistvusküsimusi.

1. Milline on viimane ametlik hinnang tuumajaama ehitamise täieliku maksumuse kohta Eestis?

Tuumajaama ehituse täpne maksumus ei ole praeguses etapis teada, kuna selleks vajalikud menetluslikud eeltingimused — eelkõige asukoha valik ja arendaja eelhindamine — on alles ees.

Ehitusmaksumuse küsimus on esmajärjekorras arendaja ja investorite hinnata. Tuumaenergia ja -ohutuse seadus näeb ette, et positiivse eelhinnangu eeldus on arendaja usaldusväärne finantsplaan. Kui ehitushind ja finantsmudel ei ole usaldusväärsed ega turul konkurentsivõimelised, ei ole võimalik projektile positiivset hinnangut anda.

Arendaja finantsvõimekust ja projekti usaldusväärsust hinnatakse edasistes menetlustes. Tuumajaama ehitamiseni jõudmine eeldab muu hulgas sõltumatu tuumaregulaatori hinnanguid, Vabariigi Valitsuse ettepanekut ning Riigikogu heakskiitu.

2. Milline on prognoositav elektrienergia omahind tulevases tuumajaamas ja millise orienteeruva hinnaga plaanitakse elektrienergiat lõpptarbijatele müüa?

Tuumajaamas toodetava elektri omahind ei ole praeguses etapis riiklikult hinnatav. Tegemist on erakapitalil põhineva projektiga, mistõttu on elektri omahind ennekõike arendaja äririsk — jaamast saadava elektri hind peab olema turul konkurentsivõimeline ning investoritele ja rahastajatele aktsepteeritav.

Lõpptarbijale müüdava elektri hinda riik ei määra. See kujuneb turul ning sellele lisanduvad võrgutasud ja riiklikud maksud. Tuumajaama võimalik mõju tarbijahinnale avalduks eelkõige börsihinda stabiliseeriva juhitava tootmisvõimsuse kaudu, mitte otsese hinnakokkuleppe kaudu.

3. Kas riik on kaalunud projekti toetamise mehhanisme, sealhulgas riigigarantiisid, fikseeritud tariife, investoritele kompensatsioone, lepinguid hinnavahede katmiseks (Contracts for Difference) või muid finantstoetuse vorme?

Eesti energiapoliitika strateegiline lähtekoht, nagu see on sätestatud ENMAK 2035-s, on, et energiainvesteeringud peavad üldjuhul toimuma turupõhiselt. Samas on viimastel aastatel rahvusvaheline investeerimiskeskond oluliselt muutunud. Lähiriikide aktiivsem riiklik sekkumine energiataristu arendamisse on muutnud konkurentsitingimusi rahvusvahelisele kapitalile ning see eeldab ka Eestilt muutunud oludega arvestamist.

Selles kontekstis on Kliimaministeerium alustanud konsultatsioone võimaliku finantseerimismehhanismi loomiseks suurte energia- ja taristuobjektide rahastamise toetamiseks. Tegemist on tehnoloogiaülese lähenemisega, mis võib hõlmata erinevaid suuri tootmisinvesteeringuid, nagu meretuulepargid, pump-hüdrojaamad ja tuumajaam. Seega ei ole tegemist tuumaenergia-spetsiifilise toetusmeetmega.

Euroopa Liidu elektrituru reformiga on loodud raamistik, mille kohaselt saab uute süsinikuheiteta tootmisvõimsuste investeerimiskindluse toetamisel kasutada muu hulgas kahepoolseid hinnavahelepinguid. Tegemist on tehnoloogiaülese instrumendiga, mida saab rakendada nii taastuvenergia kui ka tuumaenergia projektidele, eeldusel et täidetud on Euroopa Liidu riigiabi- ja elektrituru reeglid.

Konkreetsete finantseerimislahenduste ja nende tingimuste osas saab selgus tekkida järgnevatel aastatel, lähtudes käimasolevatest konsultatsioonidest, Eesti energiasüsteemi vajadustest ning võimalikest konkreetsetest projektidest.

4. Millised ametlikud uuringud, finantsmudelid ja arvutused on aluseks järeldusele tuumajaama ehitamise otstarbekuse kohta Eestis?

Oluline on rõhutada, et Eesti riik ei ole tänaseni teinud lõplikku otsust tuumajaama rajamise kohta ega ole selleks otstarbeks tellinud detailseid finantsmudeleid või ehitusmaksumuse kalkulasioone. Seega ei saa rääkida uuringutest, mis oleksid aluseks tuumajaama rajamise otstarbekuse lõplikule järeldusele. Riik on seni analüüsinud tuumaenergia kasutuselevõtu võimalikkust, mitte teinud otsust konkreetse tuumajaama rajamiseks.

Vastavalt tuumaenergia ja -ohutuse seadusele annab lõpliku heakskiidu tuumajaama rajamiseks Riigikogu Vabariigi Valitsuse ettepanekul ning asjaomaste asutuste eeltööle tuginedes.

5. Kas ettevõtte Fermi Energia on andnud Kliimaministeeriumile või teistele riigiasutustele teavet, finantsarvutusi või prognoose, mida ei ole avalikustatud laiemale üldsusele? Kui jah, siis palun loetleda sellised materjalid ja märkida, millistel põhjustel neid ei avalikustatud.

Kliimaministeeriumi käsutuses ei ole Fermi Energia AS-i finantsarvutusi ega prognoose, mida ei oleks laiemalt avalikustatud. Kliimaministeeriumile teadaolevalt ei ole selliseid materjale esitatud ka teistele riigiasutustele.

Tuumajaama ja -ohutuse seadus näeb ette, et positiivse eelhinnangu eelduseks on arendaja usaldusväärne finantsplaan. Sellise finantsplaan hindamine toimub seaduses sätestatud menetluses, mitte mitteametlike või eelnevalt avalikkusele kättesaamatute materjalide alusel.

6. Kas riigil on ettevõttega Fermi Energia või sellega seotud juriidiliste isikutega mingeid kokkuleppeid, memorandumeid või muid koostöödokumente? Kui jah, siis palun esitada nende loetelu.

Kliimaministeeriumil ei ole Fermi Energia AS-i ega sellega seotud juriidiliste isikutega sõlmitud memorandumeid ega koostöödokumente.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on Fermi Energia AS-iga sõlmitud leping riikliku eriplaneeringu esimese etapi läbiviimiseks ajavahemikul 2026–2027. Tegemist on tavapärase planeerimismenetlusega seotud kokkuleppega, mis reguleerib eriplaneeringu esimese etapi korraldust.

7. Kas on tehtud huvide konflikti riskide hindamist tuumaenergeetika arendamisega seotud otsuste ettevalmistamisel Eestis? Kui jah, siis palun esitada sellise hindamise peamised järeldused.

Eraldiseisvat formaalset huvide konflikti riskianalüüsi ei ole koostatud, kuid protsessis on rakendatud tavapäraseid huvide konflikti vältimise põhimõtteid. Teadaolevalt ei ole tuvastatud huvide konflikte.

Tuumaenergia programmi senine ettevalmistus ja elluviimine on toimunud tuumaenergia tööühma ja tuumaenergia juhtrühma kaudu, kuhu on kaasatud erinevate ministeeriumide, asutuste ja valdkonna ekspertide esindajad. Protsess on läbinud tavapäraseid riigiasutuste kooskõlastus- ja kaasamismenetlused.

Tuumaenergia ja -ohutuse seadus sätestab edaspidisteks menetlusetappideks selged nõuded huvide konflikti vältimiseks, eelkõige arendaja taustakontrolli ja omandistruktuuri läbipaistvuse osas. Neid nõudeid hindab sõltumatu tuumaregulaator seaduses sätestatud korras.

8. Millised ettevõtted ja organisatsioonid on tänaseks osalenud riigi otsuste ettevalmistamisel tuumajaama ehitamise küsimuses, sealhulgas nõustajad, eksperdid ja töövõtjad?

Oluline on täpsustada, et riik ei ole teinud otsust konkreetse tuumajaama rajamise kohta. Senine töö on puudutanud tuumaenergia kasutuselevõtu võimalikkuse hindamist, õigusraamistiku loomist ning edasiste menetluste ettevalmistamist.

Senine riiklik tuumaprogrammi ettevalmistuse ja elluviimise töö on keskendunud tuumaenergia kasutuselevõtu kaalumisele ja tuumaenergia ja -ohutuse seaduse ettevalmistamisele, mis on eelduseks igasugusele edasisele menetlusele. Seadus valmis Kliimaministeeriumis tavapärase eelnõu koostamise protsessi käigus, kaasates avalikult erinevaid osapooli eelnõu väljatöötamise eri etappides.

Kaasatud osapoolte ring oli lai. See hõlmas teisi ministeeriume, riigiasutusi, kohalikke omavalitsusi, erialaliite, teadusasutusi, kodanikuühendusi ning muid huvirühmi. Kaasatud osapooled ja esitatud seisukohad kajastuvad seaduse menetlusdokumentides, mis on avalikult kättesaadavad Riigikogu veebilehel.

9. Kuidas kavatseb riik tagada võrdsed konkurentsitingimused kõigile potentsiaalsetele tulevaste riigihangete osalejatele ja välistada olukorra, kus üksikud kommertsstruktuurid saavad eelise tänu varajasele juurdepääsule teabele või osalemisele riigi otsuste ettevalmistamisel?

Tuumajaama rajamine toimub praeguse käsitle kohaselt erakapitalil põhineva projektina, mistõttu ei ole tegemist riigihankega ning riigihangete seadusest tulenevad konkurentsitingimused ei kohaldu tuumajaama ehitusele. Eraettevõtja korraldab oma hanked vastavalt äritegevuse üldpõhimõtetele ja kehtivatele õigusaktidele.

Küll aga tagab tuumaenergia ja -ohutuse seadus, et riiklikud menetlused, eelkõige arendaja eelhindamine, toimuvad läbipaistvalt ja võrdsetel alustel. Eelhindamise viib läbi sõltumatu tuumaregulaator ning tuumajaama rajamine eeldab Vabariigi Valitsuse ettepanekut ja Riigikogu heakskiitu.

Seadus sätestab nõuded arendaja omandistruktuuri läbipaistvusele, taustakontrollile ning huvide konflikti vältimisele. Varajane osalemine avalikus kaasamises ei anna ühelegi ettevõtjale õigust ega eelist arendaja eelhindamisel, loamenetluses ega planeeringumenetluses.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Sutt

energeetika- ja keskkonnaminister

Koopia: Riigikantselei

Indrek Anepaio, 605 3669

indrek.anepaio@kliimaministeerium.ee